

УДК 711.554

ОЦІНКА ПРИРОДНИХ І САНІТАРНИХ УМОВ ДЕПРЕСИВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ МІСТА ОДЕСИ

Сторожук Світлана Сергіївна, асистент кафедри «Містобудування»
Одеська державна академія будівництва та архітектури, Україна
Тел. (048) 729-85-79, 094-954-48-64

Анотація. У статті позначені методичні підходи до оцінки господарських територій Одеси, які втратили свої основні функції і знаходяться у депресивному стані за містобудівними критеріями. Розглянуто понад 8 промислово-господарських об'єктів Одеси.

Ключові слова: прибережні території, депресивні господарські території, рекреаційні функції, реновація, ревіталізація, ступень сприятливості.

ОЦЕНКА ПРИРОДНЫХ И САНИТАРНЫХ УСЛОВИЙ ДЕПРЕССИВНЫХ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ ТЕРРИТОРИЙ ГОРОДА ОДЕССЫ

Сторожук Светлана Сергеевна, ассистент кафедры «Градостроительства»
Одесская государственная академия строительства и архитектуры, Украина
Тел. (048) 729-85-79, 094-954-48-64

Аннотация. В статье обозначены методические подходы оценки хозяйственных территорий Одессы, которые потеряли свои основные функции и находятся в депрессивном состоянии по градостроительным критериям. Рассмотрено более 8 промышленно-хозяйственных объектов Одессы.

Ключевые слова: прибрежные территории, депрессивные хозяйственные территории, рекреационные функции, реновація, ревитализация, степень благоприятности.

ASSESSMENT OF THE NATURAL AND SANITARY CONDITIONS OF DEPRESSED ECONOMIC AREAS OF THE CITY OF ODESSA

Svetlana Storozhuk, assistant of Department of Urban Development
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture. Ukraine.
Number: (048) 729-85-79, 094-954-48-64

Abstract. One of the methodological aspects of assessing depressed economic territories in terms of town-planning criteria is the geographical characteristics of the city of Odessa, namely its natural and sanitary conditions, including the studied territories with the purpose of their further recreational development. It includes the identification of favorable and unfavorable territories in terms of relief, soil, hydro-geological conditions, flooding and bogging of the terrain, the presence of ravines, landslides, karst (voids), etc.

Based on the results of the assessment of the depressed objects in Odessa, it was found that basically all the territories in terms of the degree of favorability for industrial and civil construction are divided into 3 categories: favorable, unfavorable and especially unfavorable. The most unfavorable territory for development is the "Fields of irrigation and filtration", and the little favorable "Zhevakhova Gora", so to justify the new recreational use of these territories, it is necessary to take into account not only geographical, but also economic benefits of its use.

The article outlines the methodological approaches to assessing the economic areas of Odessa, which have lost their basic functions and are in a depressed state, according to town-planning criteria. A more than 8 industrial and economic objects of Odessa were considered.

Keywords: coastal territories, depressive economic areas, recreational functions, renovation, revitalization, degree of auspiciousness.

Постановка проблеми. Можливість впровадження на досліджуваних депресивних господарських територіях міста Одеси нових рекреаційних функцій за ступенем сприятливості.

Мета статті полягає у виявленні сприятливих та несприятливих депресивних господарських територій для їх подальшого рекреаційного використання.

Завдання статті:

- Виявлення методичних аспектів оцінки депресивних господарських територій.
- Географічна характеристика міста Одеси, а саме його природних і санітарних умов відносно досліджуваних об'єктів.

У результаті проведеного аналізу наукових досліджень проблем раціонального використання прибережних територій, вивчення відповідних законів України, що відносяться до прибережних територій і водоохоронної зони Азово-Чорноморського узбережжя, вивчення світового досвіду та дослідження існуючих депресивних господарських територій Одеси щодо можливості впровадження на їх ділянках нових рекреаційних функцій виявлено методичні підходи до їх оцінки за містобудівними критеріями. Методологічною базою для цього стали результати натурних обстежень понад 8 промислово-господарських об'єктів Одеси, які втратили свої основні функції; архівно-бібліографічні дослідження та висновки аналізу понад 20 реалізованих і нереалізованих проектів реновації та ревіталізації таких об'єктів за кордоном. Встановлено, що містобудівна оцінка депресивних господарських територій повинна враховувати географічне розташування міста, розміщення в ньому досліджуваних територій, характеристику їх природних і санітарних умов, історико-культурну цінність даних ділянок та їх територіальне розташування у структурі міста і конкретного району.

Одним з перших методичних аспектів оцінки депресивних господарських територій за містобудівними критеріями є географічна характеристика міста Одеси, а саме його природних і санітарних умов, у тому числі досліджуваних територій з метою їх подальшого рекреаційного освоєння, що включає виявлення сприятливих і несприятливих територій за особливостями рельєфу, ґрунтів, гідрогеологічних умов, затоплення і заболоченості місцевості, наявності ярів, зсувів, карсту (порожнеч) тощо. Така оцінка була здійснена для всіх депресивних ділянок Одеси, які досліджуються (табл. 1).

За результатами проведеної оцінки виявлено, що в основному всі території за ступенем сприятливості для промислового і цивільного будівництва поділяються на 3 категорії: сприятливі, несприятливі та особливо несприятливі території.

1. Сприятливі території – придатні для планування, забудови і благоустрою, які не вимагають проведення спеціальних заходів з інженерної підготовки або потребують їх у мінімально необхідному обсязі; освоєння таких територій є економічно найбільш ефективно.

2. Несприятливі території – придатні для будівництва, за умов проведення складних і значних за обсягом заходів з інженерної підготовки; освоєння таких територій потребує досить великих капіталовкладень і допускається при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.

3. Особливо несприятливі території – не придатні для освоєння; можуть бути використані у виняткових випадках з використанням інноваційних технологій [1].

Таблиця 1
Результати оцінки природних і санітарних умов депресивних господарських територій за ступенем сприятливості

Порядковий номер, №	Природні та санітарні умови	Назва території							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	Жевахова гора	Поля зрошення і фільтрайї	М'ясокомбінат	ЗОР-Одесльмаш	Вир. підпр. мкр. «Бугайка»	Парк Савицький	Завод «Краян»	Деволанівський узвіз	
1	Рельєф	Полога місцевість, прибережна зона лиманів	Полога місцевість, прибережна зона лиманів	Полога місцевість, прибережна зона моря	Полога місцевість, невеликий схил	Полога місцевість, наявність наявність волюйму	Полога місцевість	Розміщення в яру, наявність схилу	
2	Ґрунти	Піски, глини, суглинки, лес просідаючий	Пливуні, заражені гниючими організмами і радіоактивними речовинами	Піски, глини, суглинки	Піски, глини, суглинки	Макропористі просідаючі ґрунти, пливуні суглинки	Макропористі просідаючі ґрунти, глини, суглинки	Макропористі просідаючі ґрунти, глини, суглинки	
3	Гідрогеологічні умови	Заягання безнапірних водонесних горизонтів в нормі	Наявність ґрунтових вод	Наявність ґрунтових вод	Наявність ґрунтових вод	Наявність ґрунтових вод	Заягання безнапірних водонесних горизонтів в нормі	Заягання безнапірних водонесних горизонтів в нормі	
4	Затоплювання	Незатоплювані	Затоплювані	Затоплювані	Затоплювані	Затоплювані	Незатоплювані	Незатоплювані	
5	Заболоченість	Заболоченість відсутня	Заболоченість відсутня	Заболоченість відсутня	Заболоченість відсутня	Заболоченість відсутня	Заболоченість відсутня	Заболоченість відсутня	
6	Яри	Яри з крутими схилами	Яри незначні	Яри відсутні	Яри відсутні	Яри незначні	Яри незначні	Яри відсутні	
7	Зсуви	Численні зсувні схили, потребують зміцнення	Окремі зсувні схили, потребують зміцнення	Зсуви відсутні	Зсуви відсутні	Зсуви відсутні	Зсуви відсутні	Окремі зсувні схили, потребують зміцнення	
8	Розмив берегів водотоків	Розмив відсутній	Розмив існує	Розмив відсутній	Розмив існує	Розмив відсутній	Розмив відсутній	Розмив відсутній	
9	Карсту (порожнечі, катакомби)	Наявність порожнечу	Наявність порожнечу	Відсутність порожнечу	Відсутність порожнечу	Відсутність порожнечу	Наявність порожнечу	Наявність порожнечу	
10	Вітри	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	Добре провітрювані, не захищені від сильних і шкідливих вітрів	
11	Інсоляція	Нормально інсолювані протягом усього року	Нормально інсолювані протягом усього року	Нормально інсолювані протягом усього року	Нормально інсолювані протягом усього року	Нормально інсолювані протягом усього року	Нормально інсолювані протягом усього року	Нормально інсолювані протягом усього року	
12	Ступень сприятливості	Мало сприятливі до забудови	Несприятливі до забудови	Сприятливі до забудови	Сприятливі до забудови	Сприятливі до забудови	Сприятливі до забудови	Сприятливі до забудови	

Відомо, що залежно від функціонального призначення міських територій (зони житлової забудови, промислові зони, рекреаційні зони) вимоги до їх освоєння різні; наприклад, особливі вимоги пред'являються до зон зелених насаджень, що має величезне значення для рекреаційного використання територій, – це ґрунтовий шар, можливості ерозії ґрунтів, рівень ґрунтових вод тощо.

Методикою даного аналізу передбачено розгляд природно-географічного фактора впливу на можливість використання досліджуваних територій та визначення сприятливого містобудівного середовища.

Природно-географічна характеристика. Одеса розташована на березі Одеської затоки Чорного моря; велика частина міста, включаючи історичний центр, розташована на рівнині, що підноситься над рівнем моря у середньому на 50 м (від 4,2 м нижче рівня моря (Куяльницький лиман) до максимальної висоти – 65 м). Більшість досліджуваних ділянок розташовано саме на рівнині, крім Жевахової гори, розташованої на піднесеному плато, між гирлами двох лиманів (Хаджибейського і Куяльницького), висота Жевахової гори – 40 метрів, що визначає її роль як оглядового майданчика для всього міста, Одеського узбережжя і лиманів. Загальна довжина берегової лінії Одеси – 30 км, 33% протяжності якої займають промислові зони [2].

Внаслідок свого географічного положення, геологічна будова Одеси відрізняється крайнім ступенем неоднорідності (в основному вапняковий шар), що обумовлює необхідність проведення інженерно-геологічних досліджень, а саме досліджень ґрунтів, наявності ґрунтових вод, можливих умов затоплення території тощо.

Основні види ґрунтів Одеси піщані, глинисті, які є найбільш несприятливими для капітального будівництва, а наявність ґрунтових вод вимагає проведення заходів щодо їх зниження, влаштування складної гідроізоляції та інших інженерних заходів. Виходячи з інженерно-геологічної оцінки досліджуваних територій, найбільш несприятливими для використання є – «поля зрошення і фільтрації» – стара міська очисна система у вигляді мережі замулених і зарослих очеретом каналів, куди поступають стічні води з центру міста, розташовані в широкій низині біля Хаджибейського лиману (рис. 1).

Однією з головних особливостей міста Одеси, зокрема її центральної історичної частини, є наявність карсту (штучних порожнин). Розвиток та забудова міста здійснювались швидкими темпами завдяки використанню природного каменю – ракушняку, з якого і зводилася Одеса; ракушняк (черепашник) – це вапняк, що складається переважно з раковин морських тварин і їх уламків. Цей матеріал широко використовувався при забудові Одеси і добувався з підземної частини плато, у результаті чого з'явилась підземна розгалужена мережа лабіринтів і тунелів, під назвою «Одеські катакомби» (рис. 2).

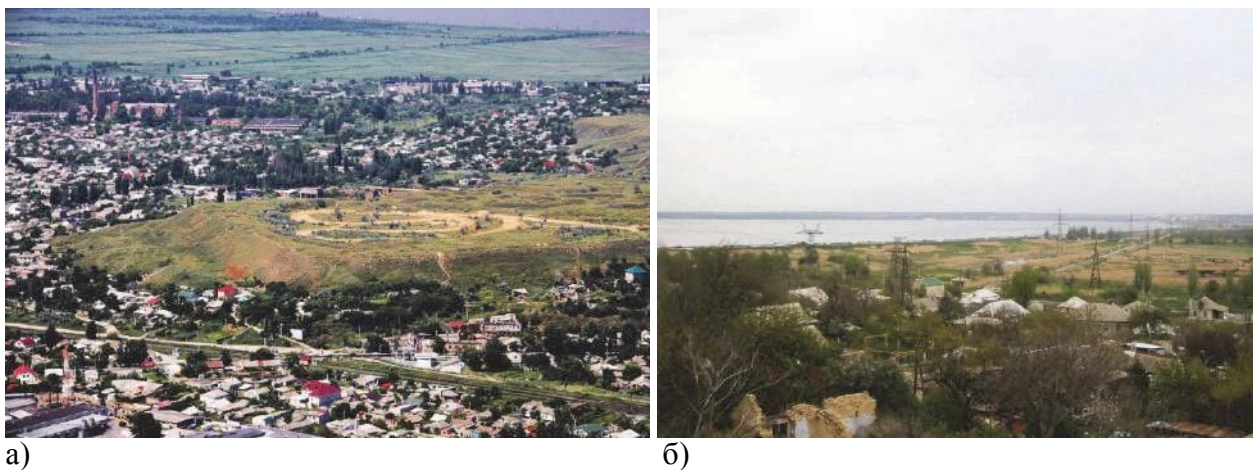

Рис. 1. Зовнішній вигляд деяких депресивних господарських територій Одеси, що досліджуються:
а) Жевахова гора, б) Поля зрошення і фільтрації

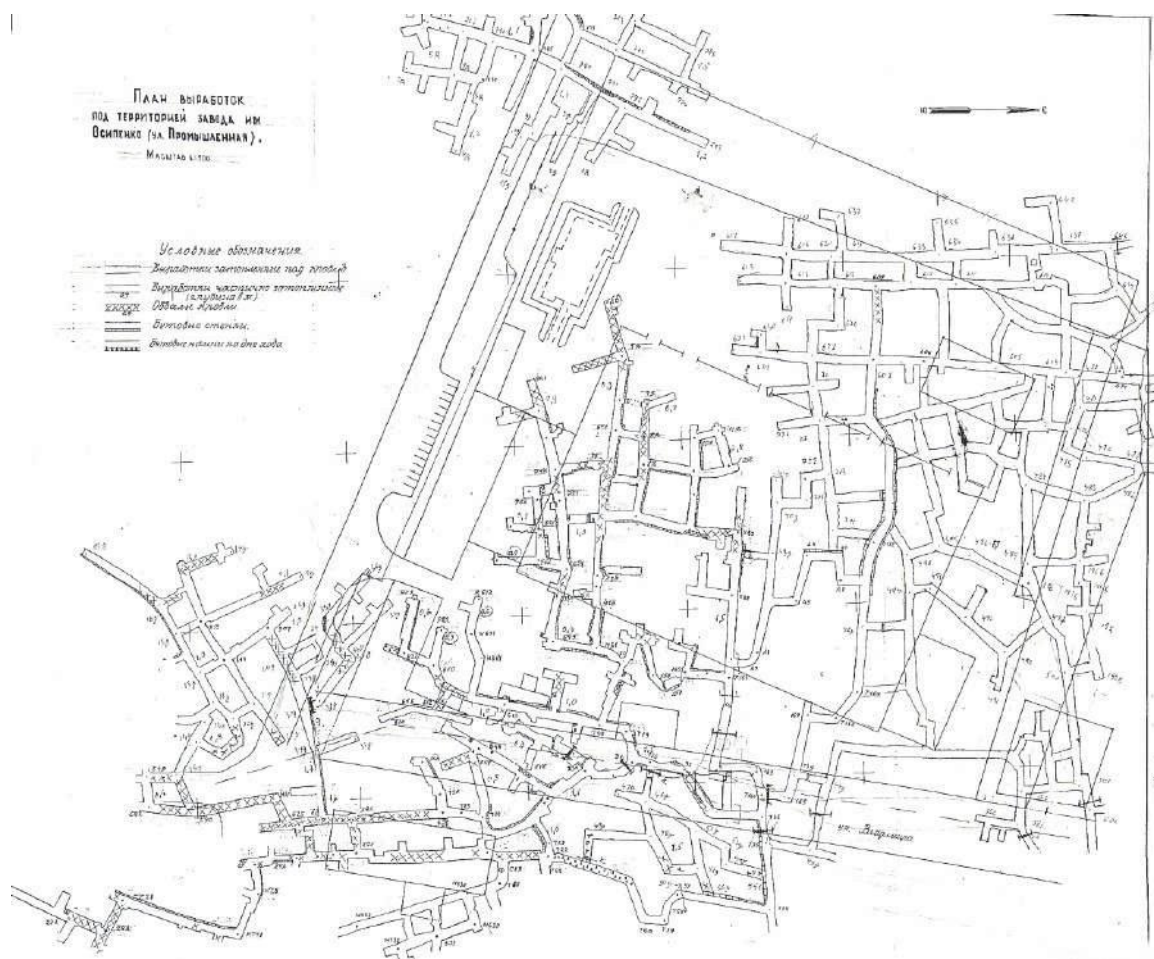

Рис. 2. План гірничих виробок (катакомб) під територією заводу ім. Осіпенко (вул. Середня, 22) з прив'язкою до поверхні

Висновки. Географічна характеристика міста Одеси, а саме її природних і санітарних умов, відносно досліджуваних об'єктів, виявила наявність сприятливих та несприятливих територій для їх подальшого рекреаційного використання. Найбільш несприятливою територією для забудови стає «Поля зрошення і фільтрації», а мало сприятливою – «Жевахова гора», отже для обґрунтування нового рекреаційного використання цих територій необхідно врахувати не тільки географічну, а й економічну вигоду її використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Студопедия. Ваша школопедия. Градостроительный анализ территории. Дата добавления: 2014-02-02. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://studopedia.ru/2_389_gradostroitelnyy-analiz-territorii.html
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Одеса. Остання зміна цієї сторінки: 2:03, 12 листопада 2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. Горная энциклопедия. Аа-лава – Яшма. Ракушечник. Рубрики: Минеральные ресурсы [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.mining-enc.ru/r/rakushechnik>

4. Весь мир как на ладони. Одесские катакомбы. Один из самых запутанных в мире лабиринтов. Статья, 7 декабря 2010, категории: Места, История, др. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://lifeglobe.net/blogs/details?id=141>

УДК 711.27.711.6

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКИХ ПЛОЩ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ЇХ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ

Колмаков Є. О., аспірант

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

Тел. (044)241-54-97

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан потенціалу громадського простору деяких центральних київських площ в щільній історичній забудові з позицій комфортності для жителів міста. Виявлено основні проблеми забудови і благоустрою площ. Акцентовано увагу на негативний вплив недосконалого розмежування пішохідно-транспортного руху як визначального фактора, який знижує комфортність громадського простору площ. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми в центральних історичних зонах великих і найбільших міст може бути формування багаторівневих міських структур.

Ключові слова: громадський простір, площа, історична забудова, містобудівний аналіз, комфортність.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОТЕНЦИАЛА КИЕВСКИХ ПЛОЩАДЕЙ ПУТЕМ РАЗВИТИЯ ИХ ОБЩЕСТВЕННОГО ПРОСТРАНСТВА

Колмаков Е. О., аспирант

Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Украина

Тел. (044)241-54-97

Аннотация. В статье проанализировано современное состояние потенциала общественного пространства некоторых центральных киевских площадей в плотной исторической застройке с позиций комфортности для жителей города. Выявлены основные проблемы застройки и благоустройства площадей. Акцентируется внимание на отрицательном влиянии несовершенного разграничения пешеходно-транспортного движения как определяющего фактора, который снижает комфортность общественного пространства площадей. Одним из путей решения этой проблемы в центральных исторических зонах крупных и крупнейших городов может быть формирование многоуровневых городских структур.

Ключевые слова: общественное пространство, площадь, историческая застройка, градостроительный анализ, комфортность.